

COVID-19 INFEKSIYASIDAN KEYINGI DAVRDA EREKTIL DISFUNKSIYA

KECHISHINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Raxmonov Muxibilo Begali O'g'li

Andijon davlat tibbiyot instituti

"Urologiya" kafedrası 3-kurs magistri

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada Covid-19 infeksiyasidan keyingi davrda erektil disfunktsiya kechishining o'ziga xos xususiyatlari haqida bir qator ilmiy mulohazalar o'rin olgan bo'lib bu ko'pchilik uchun foydali bo'ladi degan umiddamiz.

Kalit so'zlar: Covid-19, erektil disfunktsiya, unumdorlik, charchoq, kasallik, koronavirus, gormon hajmi, muhit.

Bugungi kunda olimlar COVID-19 erkak jinsiy tizimining ishiga salbiy ta'sir ko'rsatishini aniqladilar. Mazkur virus erektsiya va ish unumdorligiga ta'sir qiladi. Nima uchun kasallar muammoga duch kelayotganini va bu haqida nima qilish kerakligini aniqlash bu borada muhim hisoblanadi. Covid-19dan keyin zaif erektsiya, shifokorlarning fikriga ko'ra, virus erkaklar tanasida testosteron darajasini pasaytirishi natijasida yuzaga keladi. Mersin universitetining turk olimlari kuchli erkak jinsdagi 400 bemorni kuzatdilar. Ularning ba'zilarida kasallik asemptomatik bo'lib, boshqalari kasalxonada, boshqalari esa reanimatsiyaga yotqizilgan. 24 bemor qon testini o'tkazadi. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, ularning testosteron darajasi 458 ng/dl dan 315-120 ng/dl gacha pasaygan. Urologiya professori Selaxittin Kayan Covid-19 ning o'zi erkak tanasidagi gormon hajmiga bevosita ta'sir qiladi degan xulosaga keldi. Xuddi shu olimlar guruhi vafot etgan bemorlarda testosteron darajasi eng past ekanligini aniqladilar.

Gormon bilan bog'liq muammo koronavirus infeksiyasini asemptomatik tarzda yuqtirgan bemorlarda ham aniqlandi. Kuzatuv ostida bo'lgan erkaklarning 62% libidoning pasayganligini ta'kidladilar. Urolog-androlog Aleksandr Komarov virus nazariy jihatdan jinsiy yo'l bilan yuqishi mumkin degan fikrni ilgari surdi. Uning hamkasblari bunga qo'shilmaydilar, agar sperma tarkibidagi kovid odamdan odamga o'tib ketsa, u holda havo tomchilari orqali bo'ladi. Shunday qilib, tibbiyot hamjamiyatida koronavirus testosteron sintezida ishtirok etadigan TMPRSS2 va Ace-2 oqsillari tufayli jinsiy a'zolarga kirib, potentsialga ta'sir qiladi deb ishoniladi. Kovid va androgenlarning qaramligini o'rganish davom etmoqda. Olimlar buni malign hujayralar o'sishini testosteron tomonidan rag'batlantirilishi bilan izohlashadi. Aniqrog'i, ishlab chiqarilgan oqsil TMPRSS2. Ushbu ferment va yana biri Ace – 2, olimlarning fikriga ko'ra, virusning to'qimalar va organlarga o'tkazilishiga yordam beradi. Ushbu oqsillar

<https://conferencea.org>

moyaklarda faoldir. Yustus-Liebig universiteti ushbu gipotezani sinab ko'rdi va kovid bilan kasallangan erkaklarda shunday xulosaga keldi:

- yallig'lanish va oksidlanish belgilari 100% ga ko'tariladi;
- sperma konsentratsiyasi 516 ga kamayadi;
- harakatchanlik 209% ga, shakli 400% ga o'zgaradi.

Sperma tahlillari yordamida olimlar aniqladilar: kasallik qanchalik qiyin bo'lsa, tanadagi o'zgarishlar shunchalik jiddiy bo'ladi. Moyaklardagi oqsillar va koronavirus bilan bog'liq holda, Xitoy, Yaponiya, Rossiyadagi olimlar mazkur tadqiqotlarni ishonch bilan yoqlashadi. Zaif erektsiya yoki uning yetishmasligi, bu kovidda testosteron darajasining pastligi bilan bog'liq. Gormon libido uchun javobgardir. Jinsiy organlarning, birinchi navbatda moyaklarning shikastlanishi ham kuzatiladi. Bunda esa sport, jismoniy faollik ham erkak kuchini tiklashga yordam beradi. Ammo esda tutish kerak: covid – 19 bilan og'rikan bemorlarga uncha og'ir bo'lmagan yuklarni ko'tarish tavsiya etiladi, chunki tanada hali yetarli darajada kuch bo'lmaydi. Hammom qilish potentsialni tiklash uchun foydalidir, chunki u qon aylanishini yaxshilaydi, prostatitni davolaydi. Ammo gipotermiya, masalan, toza ertalab havoda yugurish tavsiya etilmaydi.

Erkaklar Covid-19 bilan og'rikanidan keyin quvvatni tiklashda sog'lom ovqatlanish muhim rol o'ynaydi. Bunda dengiz mahsulotlari tarkibida ko'p miqdordagi protein, quvvatni oshirish uchun zarur bo'lgan sink, b vitaminlari, selen mavjuddir. Ushbu elementlar, hatto erektil disfunktsiya yuzaga kelmagan bo'lsa ham, koronavirusdan keyin foydalidir. Shuningdek tuxum sarig'ida sink va temir ko'p. Turli guruhlarning vitaminlari mavjud. Bedana ko'proq foydali. Ular testosteron ishlab chiqarishga yordam beradi, tanadagi zararli xolesterin miqdorini kamaytirishga yordam beradi. Yong'oqlarda metallar, aminokislotalar, vitaminlar mavjud. Ular nafaqat jinsiy tizimni, balki miyani, yurakni – koviddan aziyat chekadigan organlarni ham kuchaytiradi. Ularning ko'pini yeyish shart emas, uniga bir hovuch yetarlidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. <https://www.verywellhealth.com/covid-19>
2. Urologiya.uz
3. Ziyonet.uz